

Kmetijske in rokodelske novize.

Na svetlobo dane od z. k. kmetijske drushbe.

N° 1.

V frédo 3. Profénza.

1844.

Te novize pridejo vsako frédo na dvéh zhetertnih listih v Ljubljani na svetlo. Plazhujejo se v pisarnizi z. k. kmetijske drushbe v hihi 195 v Šalendrovi ulizi bliso Brega; sa Ljubljano in sa tife, ki jih ne dobivajo po pošti, sa zelo leto s 2 fl., — sa pol leta s 1 fl.; prejmljejo se pa pri natiskovavzu na Bregu Nr. 190. Po pošti veljajo sa zelo leto 2 fl. 30 kr., — sa pol léta 1 fl. 15 kr. Po vsih z. k. poštah se snajo dobiti.

Zhafanapif sa pervo frédo tekózhiga léta:

V PERVO VSIM VOŠLJO NOVICE VESELO, SREČNO, RODOVITNO NOVO LETO.

č.

Kmetijske in rokodelske NOVIZE

vsim svojim prijatlam in podpornikam
sa novo léto.

Tak' kakor pride déte nebogljeno
V shiviljenje britko, polno bolezhine,
Ljubésni matere le isrozheno,
Ki, kakor angel, kashe mu stopine,
Ki, kér je domovini povvezhenó,
Uzhi ljubít' je semljo domovine:
Takó smo mé Novize se rodile;
Pri rojstvu shé ljubésin vašho pile.

„She déte flabo bile smo Novize,
Ko v pervizh bile smo med vaš pošlane,
Tak, kakor 's ptujih krajev so zvetlize,
Ko v verte jih vsadi vertnar nesnane,
In ko so mlade, komaj godne ptize,
Ki pervikrat so jim perote dane: —
Pa vi ste milo nam roké podali,
Ter file in viharjev naš varvali.

Sató vam sdaj, ko zhverste smo poštale,
Od vsih Slovenzov ko sestré sprejéte
V ljubésni glasih, v pesmih serzhne hvale
Naj bodo naše shelje glasno péte,

De polja, réke in sneshnikov skale,
Odepevajo nam — kakor mé — unéte
In daljezh od is-hoda do sahóda
Nefó imé flovénfkiga naroda.

Bres varha in bres mozhne vse podpore
Je vse, kar rók zhlovéshkih je stvarilo,
Nesmoshno in obštati nizh ne more,
Kar ni od Vézhniga mozhi dobilo,
Ko serna vřjane v skalnate rasore,
„So déla vse, zhe jim nebó ni milo:
Sató sa vfaziga — in bod' kdor kóli —
Noviz flovénfkih pesim serzhno móli:

„Bog, ki dafh semlji rodovitne kale,
Mirish viharje, morju stavish méje,
Dari preshlahne skrijesh v mertve skale,
Ne dafh, de b' kdó poginil lakot', sheje,
Ki bitja vse, velike kakor male,
Dobróte Tvoje solnze milo greje,
Isfuj obilnost' róg med vse naróde,
De vsak Gospoda Tebe hvalil bóde!

Naródam avstrijanfkim pa ohrani
Nar bóljshiga naródom vsih ozhéta,
De vsim deli, k' so mu v ljubésni vdani,
Pravizo, ki je Tvoja volja svéta,
De ga nikol' nefrézha vójk ne rani,
De mir mu vezhne flave venze spléta,
De m' kujejo naródi slate krone
V sveštobi, ki podpéra terdno tróne.

In kar je kol' zefarfke rodovine, —
 K' je ena duha, shlahtno ferze eno,
 Naj sdajna ji nikol' svitlost ne mine,
 Naj venzha flava s krono jo seleno;
 Pred vřim pa mé is ferza globozhine
 Te molimo sa frezho nefkaleno,
 De nam she dolgo hranish tud' JOANA,
 Ker vfa ljubeshin njega nam je dana.

„Slovénzam pa ohrani umne glave,
 Edinost ferz naj veshe vse njih dela,
 De tém, ki jih redé bregovi Save,
 In tém, ki jih shivi Rebula bela,
 In s njimi snam bišre Mure, Drave
 Ljubeshin bratov v ferzih de b' goréla;
 Sarodi posni bodo she kasali.
 De so, „Slovénzi mořhko se ravnali!“

In vi, k' s „Slovenzi ste od mater' ene,
 Horvatje, Dalmatinzi in Serbljani,
 K' imate dela Modriže zhařtene,
 Tud' vi shivite v flavi, flosno sbrani,
 De vnuk' redé spomine she selene
 Na grobih vařhah od ljubeshni vřhgani;
 In svét bo rekel, de so „Slave venzi,
 K' pletejo v miru ři jih vři „Slovenzi.

Malavafhizh.

Perjatefke vofhila sa nafhe domazhine.

Zhařtitljivi Gospod naravnavez slovenskih noviz! S obzhutjem ferzahniga veselja řim bral liřte kmetijskih in rokodelskih noviz, ki so jih Oni po napravi z. k. kmetijske drushbe drugo polovizo pretezhéniga leta isdajati sazhéli. Tolashbe polna mifel, de s temi novizami je v perhodnje tudi nafhim ljubim slovenskim domazhinam in rokodelam pot odperta, svediti in se uzhiti, kako samorejo vřak svoje dela s manjim trudam, in sraven tega s vezhjo popolnořtjo in dobizhkam opravljati, in tako sebi in zeli svoji domovini (rojni desheli) obilniřhi prid in flavo vterditi: me je s tako gorezhim zhutilam hvaleshnořti do zhařtitljive kmetijske drushbe in do vřih, kteri so k isdaji teh noviz perpomogli, napolnila, de ga ne morem v ferzu sapertiga dershati; in de ravno to mojo predersnořt isgovarja, zhe se podřtopim, řim ga tukaj s temi vofhili sa nafhe domazhine vred, ozhitno na snanje dati.

Oh, kako pazh potrebno je sa nafhe slovenske domazhine in rokodele, de tudi oni glavo povsdignejo, in hité sa drugimi narodi, kteri so vse, kar domazhinske in umetniřhke dela sadene, tako mnogotero sboljřhali, in k tolikni řtopnji popolnořti dopeljali! Veliko deshél po Nemřhkim in Lafřkim řim obhodil, in řim slařti, kar kmetijske ali domazhinske dela tizhe, toliko koriřtnih najdil in sboljřhkov vidil, kteri so savolj pomanjkanja slovenskih piřavzov nafhim domazhinam she dosdaj, ali řkosi in řkosi, ali řaj vezhdel nesnani ořtali. Tako pořtavim, de le nekterih isgledov opomnim: kako perpravno in koriřtno je tiřto drevo ali plug, ki je le sa eniga konja

(die Pferdehacke), ali s drugo besedo, lahko drevo, ktero na Nemřhkim she povřod imajo, in s zhimur praho orjejo, ali take oranja, ki se morajo fizer s teshavnim kopanjem nameřtiti, opravljajo! in vunder je per naf she sdaj řkorej vezhdel nesnana. — She vezhji koriřtnořt per oranju pak ima tako imenovano dvojzhenno drevo (Doppelpflug), — ktero bodo vémdé Njih novize szhařama bolj na tanko popiřale, — ktero ima namrezh dva lemesh, eniga na eni, in drugiga na drugi řtrani, tako nataknjena, de se samore s njim kje in řim brasda smirej na ravno tiřto řtran vrezhi, in tako bres rasorov, in bres prenařhanja ali prepeljevanja drevesa per vrazhilu orati. Tudi tá nar koriřtniřhi poprava drevesa je nafhim slovenskim domazhinam vezhdel nesnana, ali řaj ne tako snana, de bi se ga sunej nekterih malih krajev poflushiti hotli. — Pa she bolj flushno k temu namenu, in she manj snano je posneje snajdeno drevo, ki ga tudi na Nemřhkim she vezhdel imajo in ktero bi se ob kratkim drevo s obertno diljo imenovati vtegnilo, ktero namrezh le en řam, pa na obe plati resajozh lemesh ima, in per kterim per vrazhanju nizh drusiga treba ni, kakor samo odmetavno diljo preobertniti, de se samore brasda smirej na ravno tiřto řtran odmetovati, in tako bres rasorov in sgube zhařa orati. — De bi se pazh vender nafhi domazhini od koriřtnořti takih snajdil bolj preprizhati in jih pofnemati hotli; posebno de bi řposnati hotli, koliko perdelka řim řhkodljivi rasori per njivah odnesejo! Malo veljajo vři isgovori, ki jih v tej rezhi delajo, pořtavim rasori preobilno mokroto odpeljejo; ali de bi bila dobra semlja preplitva, ko bi se rasori opuřhali; ali de per oranju bres rasorov plevel prevezh rařte; ali de slařti peřknata semlja rasore sařteva i. t. d. —

(Dalje řledi.)

Denkov Tone. *)

(Poveřt mladenzhem k poduzhenju.)

V Dolni Gori je shivel pred létmi pořhten kmet, Denk s imenam, ki je imel řhéřt řinov. Nar mlajřhimu ismed njih je bilo Tone imé. Komaj je Tone nekoliko k pameti priřhel, je she previdel, de bo od ozhetove kmetije řilno malo dobil; de mu ne bo mogozhe, s tém malim pořhteno shiveti. Mikalo ga je pa vunder možno, kadaj premořhen móřh biti. —

*) Persadevali se bodemo, priřetne in koriřtne rezhi is řtarih řlovénřkih bukev, ki so malo snane, nafhim bravzam nasnani, in gotovo je, de řim bodemo s tem vřřegli. Tako bodo nafhi řlavni řpredniki sopet ořhiveli, ki ne sařlushijo, de bi jih řmi, njih nařledniki, zhiřto pořabili. Kar je dořriga noviřga, bodemo povedali; pa tudi řtariřga lepiga ne bodemo is némar puřtili. Zhbéli hořzhemo enaki řiti, ki řim ter tje řladki med iřhe. Sa pokuřhnjo damo poveřt is Pater Markovih bukev s napiřam: Kmetam sa pořřébo in pomořh — natiřnjenih na Dunaju 1789. Popravili řmo, kar je bilo treba.

Vredniřtvo.